

# 15 Sonetter



Text och bild: Staffan Castegren



Fritext förlag

## Om sonetter

Sonetter har man skrivit sedan renässansen. Då handlade de väl oftast om kärlek. Senare breddades innehållet efter tidens behov. I den här samlingen, eftersom jag är jag, kommer du att hitta flera socialistiska sonetter.

Det vanligaste formatet är 14 rader, två strofer med fyra rader och två strofer med tre rader. Rytmen ska vara jambisk femtakt, ”God dag du lille parvel, vem är du?” o0 o0 o0 o0 o0. Men nutida poeter tar sig ofta friheter, både med jamberna och femtakten.

En sonett ska rimma. Vanligt är ABAB eller ABBA. Man varierar även tvåstaviga och enstaviga rim, ”skratta, boll, fatta, noll”. Även med rimmen fuskar man gärna. Självt rimmar jag ryms med syns, fars med Bach och, som gammal stockholmare, leves med förgäves.

I Lars Forssells sonettsamling, Sånger, möter vi en poet som tar sig friheter. Det har varit inspirerande. En konsekvent jambisk femtakt blir lite för militärisk. Oftast håller jag mig väl på mattan, men när dikten krävt det har jag brutit mönstret.

När man läser sonetter ska man tänka på jambens rytm oO. Därför börjar i princip varje rad med en upptakt, som det heter på musikspråk. Det vil säga, betoningen börjar alltid på andra stavelsen. Nu vaknar hos den åldrande poeten. Men som alltid finns det undantag.

Till varje sonett har jag bifogat en bild ur min rätt omfattande portfölj. De är inte tänkta att illustrera dikten, mer att vidga upplevelsen. Och tycker du inte att din upplevelse blir vidgad så à la bonne heure. Bilderna står bra, även för sig själva.

## Innehållsförteckning

Den gamle poeten	4
Inflation	5
Dagsmeja	6
Om krigen	7
Den knepiga demokratin	8
Tiden	9
Oväder	10
Om dumheten	11
Utsikt ner mot sjön	12
Skatteplanering	13
Hjärntvätt	14
Sorgebrunnen	15
Ett ögonblick	16
Korset	17
Energiväxling	18



## Den gamle poeten

Nu vaknar hos den åldrande poeten  
när som han ser vart livet slutligt vetter  
en tragisk drift att pyssla med sonetter  
att sålunda beveka evigheten.

I ständig kamp igenom heta nätter  
blir jamber till trokéer gång på gång.  
Där mister dikten ofta bild och sång  
och allting blir ett lappverk av kupletter.

Men genom fönstret sipprar ifrån staden  
besatta själars gång på esplanaden.  
De klagar, skriker, skrattar och de slåss.

Den åldrande poeten vet förstås  
att i all gråt och tappade biljetter  
så struntar nog de flesta i sonetter.



## Inflation

När mjölken kostar femton spänn per liter  
och hyran stiger bortom all reson.  
Då frågar jag en vän som sånt begriper  
hon skrattar tyst och säger: inflation.

Det är en omfördelning utav stålar  
och självklart far de nerifrån och upp  
och hamnar hos en högre inkomstgrupp  
men du och jag, vi går omkring och snålar.

Och facket säger: vi ska ta vårt ansvar  
och inte kräva någon högre lön  
och pamparna de går omkring och svansar

med rumpan lyft mot näringslivets spön.  
Och medierna de drabbas av autism sen  
det gör de ofta i kapitalismen.



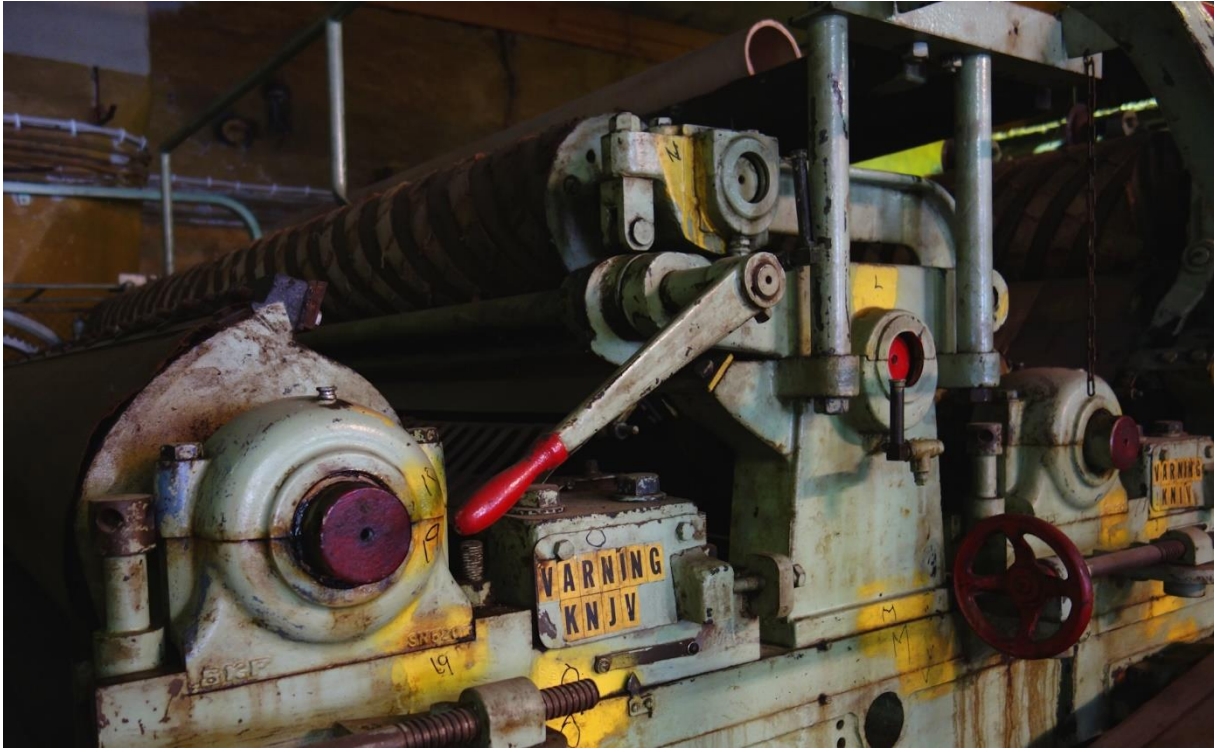
## Dagsmeja

Runt två, då vände vinden mot sydväst  
men huset svarar vresigt på dess famntag.  
För spik och skruv och trä och snickarns handlag  
är långsamt till att tro på vårlig fest.

Men brisen friskar, solen lyser klar  
Ett hasande på taket följer mönstret  
när tunga snösjok faller ner vid fönstret  
och marken bort mot boden ligger bar.

När granens barr blir doftande och våta  
och växterna och djuren hjälplöst kåta  
då möter vi ett översinnligt skeende

i eftervinterns mångtydiga leende.  
Hur långt jag än är kommen, upp i åren  
lika obegripligt gåtfullt skön är våren.



## Om krigen

Jag undrar ofta vem som startar krigen  
det kan ju knappast vara du och jag.  
Vem är det då som först beträder stigen  
som leder dit där inte nån vill va

där kvinnor skändas, barnen dör och män ska döda män  
där mark och luft och vatten blir förgiftat?  
Vem fan är det som mördandet anstiftat?  
Vem fan vill krig igen igen igen?

Det finns en klick som äger nästan allt  
står över våra futtiga nationer.  
De tar beslut och kan sen räkna kallt  
med stöd i alla statsinstitutioner.  
De säljer vapnen, kräver ingen tolk  
för krigen för de mot sitt eget folk.



## Den knepiga demokratin

Demokrati, så kallas de nationer  
där folkets vilja stundom kommer fram  
i de valbara partiernas program –  
med några enstaka reservationer.

Min chef, min värd, min bankkamrer och prästen  
reklam- och mediefolk, polis och resten  
en lustig flock, jag vet att jag betalt dem  
men aldrig nånsin tror jag att jag valt dem.

Dem vi får välja dem har andra valt  
en snävt begränsad kår med bra betalt.  
Nån klok men fattig, kommer ej på tal

nej, likriktning ska styra våra val.  
Så därför frågar jag nu, i mitt bryderi:  
säg, finns det inget bättre, än demokrati?





## Tiden

Du liv, du far så fort igenom tiden  
små korta stänk av lidelse och död  
från gryning blå till aftonrodnads glöd  
en ständig kamp med kärleken och striden.

Ja, ännu kan du vara det där barnet  
som lekte där och då i evigt nu  
och inte hade minsta hum om garnet  
som trasslade sig fram och som blev du.

Du minns så klart när könets universum  
stod vidöppet i kättja, lust och skuld  
men också karriärjaktens delirium

som bara mäts i statushöjd och guld.  
När minnen tornar upp sig, fler och fler  
man ångrar att man inte lekte mer.



## Oväder

Jag somna väl en stund där i min hängmatta  
men vakna med ett ryck av – vet ej vad.  
Min vik den låg helt matt liksom en tennplatta  
så tryckande, så stilla varje blad.

Men plötsligt river vassa klor i fjärden  
en molnbank tornar upp så svart som fan.  
En första blix, sen ösregn över världen  
men jag blir kvar i ofattbar élan.

Jag lilla skit som kämpar mot orkaner.  
I trotsigt mod försvarar jag min glöd  
Med blixarna som slungas av titaner

jag leker med en snabb och våldsam död –  
Men mullret smälte, smeksamt växte ljuset  
och blöt och lomhörd gick jag in i huset.

(élan = hänförelse, betoning på a:et)



## Om dumheten

Mot dumhet kämpar gudarna förgäves.  
Så sa man förr, men det är inte sant.  
Blott människan som ständigt sig förhäves  
kan kläcka ur sig nåt så arrogant.

Den dumma långsamheten den har lärt oss  
allt det vår smarta intelligens förstör  
hur solidariteten ständigt närt oss  
mot egoismens enfaldiga kör.

I årtusenden levde vi så nära  
naturen, och vi följde hennes krav.  
Tills någon fann en ny och bättre lära

och nu tycks jorden nästan gå i kvav.  
Man känner livets närhet när det leves.  
Mot smarthet kämpar gudarna förgäves.



## **Utsikt ner mot sjön**

Nu kryper slänten mörknande mot stranden.  
Små lägereldar vaknar ner i byn  
och röster hörs som silverklang mot skyn.  
Här uppe sjunker sol snart under skogsranden.

Mitt berg är ännu mjukt och varmt mot handen  
men ensamheten isar framåt natten  
då längtar jag till eldarna och skratten  
till kroppars närhet och till vänskapsbanden.

Men säg hur kan man fly ett självvalt fängsel  
ett rum där faktiskt hela världen ryms  
hur spränger man en boja som ej syns?

Är jag utom eller innanför mitt stängsel?  
och lyckan, miste jag den eller fann den?  
Jag skådar från mitt fyr torn över landen.



## Skatteplanering

Om staten ständigt sänker folkets skatt  
så slipper kapitalet höja lön.

Det är ett marknadsekonomiskt rön  
där bolagen berikar sig helt glatt

Problemet är ju att vi ej får råd  
bekosta skola, boende och vård  
men marknaden går längre på sin tråd:  
Gör allt privat! Nu kör vi på ackord.

Så sitter man besviken, arg och sur  
Det är visst bara skit med all struktur  
och lönen kommer aldrig öka mera

och skolorna blir sämre, brotten flera.  
För allt som förr va bra – med smärre brister  
det plundras nu av riskkapitalister.



## Hjärntvätt

Ett ord man ofta hör är trollfabrik  
som fientliga makter alltid brukar.  
Den sprider mycken ond pedagogik  
i blad, på skärmar och på biodukar.

Den ensamme är stark och därför fri  
den gode han blir alltid sist på slutet.  
För fred är krig, ja det bestämmer vi  
och lita på att ingen spar på krutet.

Och medierna de varnar för attacker  
mot våra svenska heliga principer.  
De gissar på kineser och kosacker

och visar klart hur lite de begriper.  
För svaret står rätt framför dem och skriker  
i Hollywoods besatta trollfabriker.



## Sorgebrunnen

Mitt minne från den dan är allt för splittrat  
jag visste ju att något sinat ut  
och utsikten mot gården, taket vittrat  
en bild av kärleken som tagit slut.

Vad sa vi till varandra när vi skildes?  
Jag minns ju inte, kanske bara hej.  
Jag lovade att vara dig till viljes  
om du behövde hjälp med någon grej.

Men sen med väskan, ensam i din port  
jag kände plötsligt doften av ditt sköte.  
Men låg vi hos varann vårt sista möte?

Nej knappast, men det måste vi ju gjort –  
Min vän du sjunker djupt i sorgbrunnen  
din bild är liksom kärleken försvunnen.



*Dikten handlar just om den här bilden.*

## **Ett ögonblick**

Jag minns den gången där på pendeltåget  
när solen plötsligt lyfte fram min bild.  
Ett steg åt vänster, lyckan när jag såg´et.  
I nästa ögonblick en chans förspilld.

Porträttet tog jag, ändå kan jag sörja  
ja, över något annat som jag mist.  
För vill man möta kärlek, ska man börja  
att visa upp sig själv i all sin brist.

Men ljuset sjönk och hennes speglar släcktes  
och jag gick bort och satte mig igen.  
Vad gjorde jag med hoppet, det som väcktes

med tillfället, med möjligheten sen?  
Jag sitter här med bilderna jag fick.  
Måhända blott förspillda ögonblick.





## Korset

På Strindbergs grav i Norra kyrkogården  
där står, att korset är vårt enda hopp.  
Den gamle rabulisten sökte nåden  
när livet långsamt lämnade hans kropp.

Jag tycker att det liknar nån sorts hybris  
mitt liv är mycket finare än ditt.  
För när jag dör då kommer det en ny bris  
som lyfter mig till paradiset mitt.

Att vara god mot medmänniskor i livet  
att ge åt andra det som andra gav  
är viktigare, ja det är ju givet

än att planera för sin jävla grav –  
Men föga vet man hur man möter nöden  
den dag man själv står naken inför döden.



## Energiväxling

All näring och all kunskap, flödar genom skogen  
i tickor, lavar, mossor och mycel.  
De känner livets intrikata spel.  
Löv som ruttnar, skott som gror, frukten som är mogen.

Och även vi i ångestens kupoler  
kan söka ledning genom livets fars  
hos Attenborough, Aspenström och Bach  
Ja näring finns hos många slags idoler.

Naturen följer ofta samma banor  
med delning, samverkan och symbios.  
Det lönar sig att skaffa goda vanor  
och plocka kunskap var den än kan fås.  
För även våra mest moderna kaxar  
står alltid uppå någon annans axlar.